

REKOMENDACJE POLSKIEGO TOWARZYSTWA POŁOŻNYCH

Opracowanie merytoryczne :

Dr n med. Dorota Ćwiek (IBCLC)¹,

dr n med. Bożena Kulesza-Brończyk²

¹ Samodzielna Pracownia Umiejętności Położniczych, Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie

² Zakład Położnictwa Ginekologii i Opieki Położniczo-Ginekologicznej, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Zespół ekspertów Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Położnych:

prof.UM dr hab.n o zdr. Beata Pięta

dr hab. n o zdr. Grażyna Iwanowicz-Palus

dr hab. n o zdr. Agnieszka Bień

mgr Ewa Janiuk

mgr Barbara Gardyjas

dr n med. Grażyna Bączek

mgr Leokadia Jędrzejewska

ZASADY WSPARCIA KOBIETY KARMIĄCEJ W ŚRODOWISKU DOMOWYM W TRAKCIE REALIZACJI POSZERZONYCH PORAD LAKTACYJNYCH POŁOŻNEJ POZ

Cel wizyt

Wizyty położnej POZ mają na celu zdiagnozowanie możliwości rozpoczęcia i utrzymania karmienia piersią, profilaktykę wystąpienia potencjalnych nieprawidłowości, a także przygotowanie i wdrożenie indywidualnego, dostosowanego do potrzeb pacjentki planu opieki w zakresie rozwiązywania problemów laktacyjnych i utrzymania karmienia piersią.

Wymagane kwalifikacje:

Położna rodzinna/POZ po ukończonym kursie specjalistycznym „Edukacja i wsparcie kobiety w okresie laktacji.”

Miejsce udzielania świadczeń:

Miejsce zamieszkania pacjentki, poradnia POZ

Odbiorca usługi, porady

Kobiety ciężarne, kobiety w okresie połogu, kobiety karmiące

Czas realizowanej porady/wizyty - *wizyty laktacyjne nie mogą być łączone z wizytami patronażowymi*

- **1 wizyta /porada** - opieka laktacyjna około 30-40. tydzień ciąży,
- **2 wizyta /porada** - pierwsza wizyta do 5 doby od momentu wypisania ze szpitala
- **3 wizyta /porada** - wykonana w ciągu 2 - 7 dni od poprzedniej wizyty,
- **4 wizyta/porada** – od 14 doby po porodzie do końca laktacji (interwencje laktacyjne).
- **5 wizyta/porada** –5-6. miesiąc życia dziecka, czas rozszerzania diety dziecka i wprowadzania produktów stałych.

Sprzęt wymagany do realizacji wizyty/porady

waga do pomiaru masy ciała dla niemowląt, model piersi do demonstracji, laktatory elektryczne separacyjne, sterylne zestawy osobiste dla kobiety karmiącej, lejki w różnych rozmiarach, akcesoria do karmienia alternatywnego (strzykawka, kubek, łyżeczka, systemy wspomagające karmienie piersią).

Schemat/przebieg porady laktacyjnej

1. Porada laktacyjna w ciąży realizowana około 30-40. tyg. ciąży – składająca się z następujących elementów:

- Przeprowadzenie wywiadu ogólnego i medycznego (10 min.).
- Badanie fizykalne piersi i brodawek (budowa piersi i brodawek, ich wielkość, stawianie się, wysuwalność, elastyczność) z uwzględnieniem profilaktyki antynowotworowej (5 min.).
- Omówienie diagnozy z pacjentką (10 min.).

- Edukacja w zakresie fizjologii laktacji: informacje na temat korzyści płynących z karmienia piersią, przeciwwskazań do karmienia piersią oraz ryzyka karmienia mlekiem modyfikowanym; pojęcie karmienie na żądanie i według potrzeb, częstotliwość karmienia, oznaki głodu i sytości, pozycje do karmienia piersią (ćwiczenia), znaczenie dobrego uchwycenia piersi, ocena odpowiedniego odżywienia niemowląt; zakup odpowiednio dopasowanej bielizny i ubrania dla kobiety karmiącej, znaczenie wczesnego kontaktu skóry do skóry po porodzie (niezależnie od rodzaju porodu), przyjazna dla laktacji opieka szpitalna, okres optymalnego karmienia piersią i znaczenie grup wsparcia (50 min.)[1,2,3].
- Edukacja na temat profilaktyki najczęstszych problemów laktacyjnych, zaniechanie stosowania rutynowo nakładek silikonowych, odciąganie ręczne mleka matki i przy użyciu laktatora (jeśli są wskazania), przyjmowanie leków w czasie laktacji, powody kontaktu z pracownikiem ochrony zdrowia (15 min.)[1,2,4].
- Wdrażanie działań terapeutycznych w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości (instruktaż ćwiczeń, wykorzystanie sprzętu np. nakładek formujących), ustalenie planu opieki z pacjentką (15 min.).
- Sformułowanie i przekazanie zaleceń laktacyjnych oraz materiałów edukacyjnych oraz dokumentowanie zrealizowanych działań (15 min.).

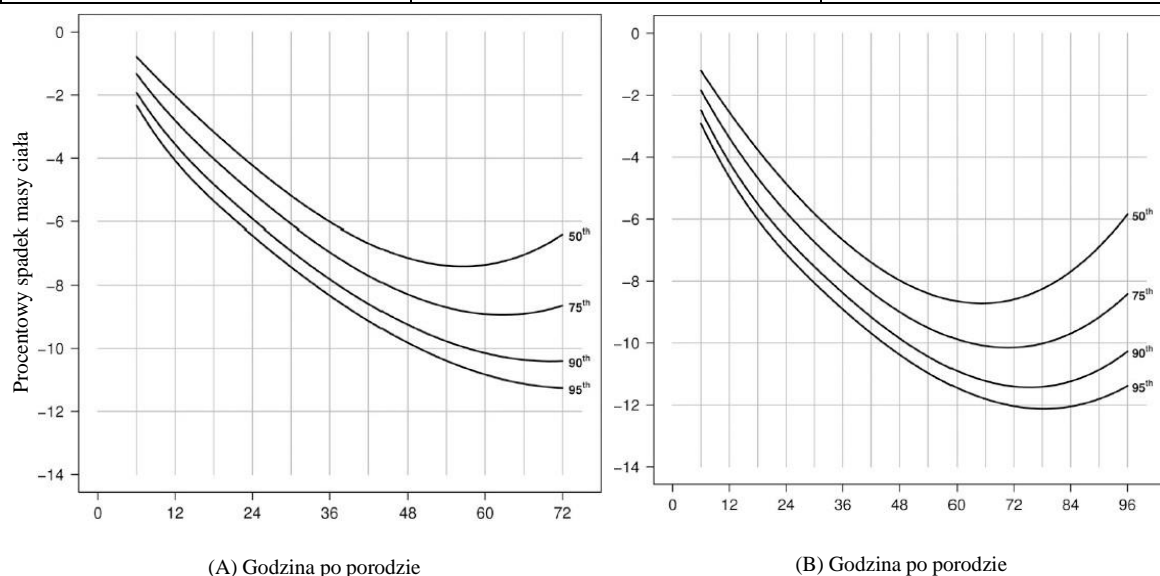
2. Wizyta/ porada laktacyjna do 5 doby od momentu wypisania ze szpitala – składająca się z następujących elementów:

- Zebranie wywiadu ogólnego i medycznego, w tym dotyczącym przebiegu ciąży i porodu (10 min.).
- Ocena anatomii piersi matki i fizjologii laktacji (ocena odruchów neurohormonalnych), ocena wystymulowania laktacji (5 min.).
- Ocena kondycji dziecka (pomiar spadku masy ciała po porodzie lub przyrostu masy ciała - tab. nr 1, ryc. 1.), zażółcenie skóry wg schematu Kramera, napięcie mięśniowe, odruchy noworodkowe) (10 min.).
- Ocena budowy jamy ustnej dziecka i ocena odruchów oralnych, ocena jakości ssania, w tym ocena wędzidełka u dziecka (5 min.).
- Ocena techniki karmienia (w tym pozycji matki i dziecka), umiejętności chwytania piersi przez dziecko i ssania, ocena skuteczności karmienia (10 min.).
- Ocena wsparcia rodziny.

- Sformułowanie problemów laktacyjnych i omówienie ich z pacjentką, skorygowanie nieprawidłowości (20 min.).
- Sformułowanie zaleceń laktacyjnych oraz uzupełnienie dokumentacji (10 min.).
- Przekazanie indywidualnych zaleceń laktacyjnych na piśmie i materiałów edukacyjnych oraz dokumentowanie zrealizowanych działań (20 min.)(2,3].

Tab. 1. Normy przyrostu masy wg dr Ruth Lawrence [5]

Wiek dziecka	Na dobę	Na tydzień
0–3 miesiące	26–31 g/dobę	182–217 g/tydzień
3–6 miesięcy	17–18 g/dobę	119–126 g/tydzień
6–9 miesięcy	12–13 g/dobę	84–91 g/tydzień
9–12 miesięcy	9 g/dobę	63 g/tydzień

Ryc. 1. Szacowane krzywe odsetka spadku masy ciała po porodzie drogami natury (A) i po cięciu cesarskim (B) w pierwszych dniach po porodzie [6]

3. Wizyta/ porada laktacyjna wykonana w ciągu 2 - 7 dni od poprzedniej wizyty (niepowodzenie w laktacji, problemy w inicjacji laktacji) – składająca się z następujących elementów:

- Zebranie wywiadu ogólnego i medycznego (10 min.).
- Badanie fizykalne piersi i rozpoznanie nieprawidłowości w ich obrębie (10 min.).
- Ocena kondycji dziecka (pomiar przyrostu masy ciała, ocena zażółcenia skóry wg

schematu Kramera) (5 min.).

- Ocena techniki karmienia (w tym pozycji matki i dziecka), umiejętności chwytania piersi i ssania, skuteczności karmienia (10 min.).
- Sformułowanie problemów laktacyjnych i omówienie ich z pacjentką, skorygowanie nieprawidłowości (25 min.).
- Przekazanie indywidualnych zaleceń laktacyjnych na piśmie oraz dokumentowanie zrealizowanych działań (20 min.) [2,4].

4. Wizyta/porada – od 14 doby po porodzie – do końca laktacji - problemy w karmieniu i interwencje laktacyjne.

- Wywiad położniczo-noworodkowy, wywiad dotyczący dotychczasowych karmień, obserwacja matki - stan ogólny i psychiczny (10 min.).
- Badanie fizykalne piersi (5 min.).
- Badanie dziecka - ocena kondycji (pomiar przyrostu masy ciała, zachowanie dziecka, ocena rozwoju dziecka) (5 min.).
- Obserwacja i ocena funkcji ssania u dziecka (budowy jamy ustnej dziecka i ocena odruchowych reakcji oralnych, badanie ssania „po palcu”) (5 min.).
- Ocena i obserwacja aktu karmienia: umiejętności chwytania i ssania piersi, efektywności pobierania pokarmu, pozycja matki i dziecka podczas karmienia, przebieg karmienia (10 min.).
- Sformułowanie problemów laktacyjnych i omówienie ich z pacjentką, skorygowanie nieprawidłowości (25 min.).
- W razie potrzeby zlecenie dodatkowych badań biochemicznych i immunochemicznych w surowicy krwi, mikrobiologicznych (posiew pokarmu z antybiogramem), wystawienie skierowania na USG piersi i konsultacji specjalistycznych (10 min.).
- Ordynowanie leków (wypisywanie recept) wymaganych w procesie leczenia, [7,8,9,10,11].
- Postawienie diagnozy/ rozpoznania po zebraniu wszystkich informacji (10 min.).
- Przekazanie indywidualnych zaleceń laktacyjnych oraz udokumentowanie zrealizowanych działań w dokumentacji medycznej (10 min.) [2,4].